Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
RIMVYDASA NORKUSA,
predstavljeni 2. oktobra 2025 [1]

Zadeva C-516/24, [Winderwill] [i]

BC, ki ga je pravilno zastopal zakoniti zastopnik,
proti
LG

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Amtsgericht Schleswig (okrajno sodišče v Schleswigu, Nemčija))

„Predhodno odločanje – Pravosodno sodelovanje v civilnih zadevah – Pristojnost – Začetek postopka – Vložitev prošnje za brezplačno pravno pomoč glede zahtevka za spremembo preživninskih obveznosti – Naknadna vložitev zahtevka za spremembo preživninskih obveznosti pri sodiščih druge države članice“

1. Pravni okvir tega predloga za sprejetje predhodne odločbe je Uredba (ES) št. 4/2009 [2] o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju sodnih odločb ter sodelovanju v preživninskih zadevah. V pravnem in dejanskem okviru te zadeve je Sodišče z vprašanjem predložitvenega sodišča naprošeno za razlago pojma „pisanje, ki je enakovredno“ pisanju, s katerim se začne postopek, v smislu člena 9(a) te uredbe. Natančneje, Sodišče je naprošeno, da se izreče o vprašanju, ali je s tem pojmom lahko zajeta prošnja za brezplačno pravno pomoč, [3] ki jo vloži preživninski upravičenec, da bi zoper zavezanca začel sodni postopek.

I. Pravni okvir

A. Mednarodno pravo

2. Člen 3(1) Haaškega protokola [4] določa:

„Preživninske obveznosti ureja pravo države, v kateri ima upravičenec običajno prebivališče, razen če ta protokol določa drugače.“

[1] Jezik izvirnika: francoščina.

[i] Ime te zadeve je izmišljeno. Ne ustreza resničnemu imenu nobene od strank v postopku.

[2] Uredba Sveta z dne 18. decembra 2008 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju sodnih odločb ter sodelovanju v preživninskih zadevah (UL 2009, L 7, str. 1; in popravka v UL 2011, L 131, str. 26, in v UL 2013, L 8, str. 19).

[3] V teh sklepnih predlogih uporaba izraza „brezplačna pravna pomoč“ zajema tudi brezplačno pravno pomoč – v smislu upoštevnih določb nacionalnega prava – na katero se predložitveno sodišče sklicuje v svojem predlogu za sprejetje predhodne odločbe.

[4] Ta protokol je v Prilogi k Sklepu Sveta 2009/941/ES z dne 30. novembra 2009 o sklenitvi, s strani Evropske skupnosti, Haaškega protokola z dne 23. novembra 2007 o pravu, ki se uporablja za preživninske obveznosti (UL 2009, L 331, str. 17, v nadaljevanju: Haaški protokol iz leta 2007).

3. Člen 4 tega protokola določa posebna pravila, ki omogočajo prednost določenim upravičencem in ki se uporabljajo med drugim za preživninske obveznosti staršev do njihovih otrok. Odstavek 3 tega člena določa:

„Pravo sodišča se uporablja ne glede na člen 3, če se je upravičenec obrnil na pristojni organ države, v kateri ima zavezanec običajno prebivališče. Če pa upravičenec na podlagi tega prava od zavezanca ne more dobiti preživnine, se uporabi pravo države, v kateri ima upravičenec običajno prebivališče."

B. Pravo Unije

Uredba št. 4/2009

4. V uvodni izjavi 1 Uredbe št. 4/2009 je navedeno, da je zakonodajalec Unije to uredbo sprejel, da bi dosegel svoj cilj ohranjanja in razvoja območja svobode, varnosti in pravice, na katerem je zagotovljeno prosto gibanje oseb.

5. V skladu z uvodno izjavo 9 je namen te uredbe olajšati pridobitev sodne odločbe o preživninskem zahtevku, ki bo neposredno izvršljiva v drugi državi članici brez nadaljnjih formalnosti.

6. V skladu z uvodno izjavo 36 in poglavjem V te uredbe, naslovljenim „Dostop do pravnega varstva", je namen navedene uredbe vzpostaviti poseben sistem pravne pomoči v preživninskih zadevah, ki zagotavlja celotno kritje stroškov, povezanih s postopki, ki se nanašajo na preživninske obveznosti do otrok, mlajših od 21 let, in so bili sproženi s posredovanjem osrednjih organov.

7. V uvodni izjavi 44 te uredbe je navedeno, da je namen te uredbe spremeniti Uredbo (ES) št. 44/2001,[5] in sicer z nadomestitvijo tistih določb v njej, ki se uporabljajo za preživninske zadeve.

8. Člen 3 Uredbe št. 4/2009 določa:

„V državah članicah ima sodno pristojnost v preživninskih zadevah:

(a) sodišče kraja, kjer ima tožena stranka običajno prebivališče, ali

(b) sodišče kraja, kjer ima tožena stranka običajno prebivališče, ali

[…]."

[5] Uredba Sveta z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 4, str. 42).

9. Člen 9(a) te uredbe, naslovljen „Začetek postopka“, določa:

„Za namene tega poglavja se šteje, da se postopek pred sodiščem začne:

(a) v trenutku, ko je pisanje, s katerim se začne postopek ali enakovredno pisanje vloženo na sodišču, pod pogojem da tožeča stranka pozneje ni opustila dejanj, ki bi jih morala opraviti v zvezi z vročitvijo pisanja toženi stranki […].“

10. Člen 12 navedene uredbe, naslovljen „Litispendenca“, določa:

„1. Če pred sodišči različnih držav članic tečejo postopki z istim zahtevkom med istima strankama, vsa sodišča razen tistega, ki je prvo začelo postopek, po uradni dolžnosti prekinejo postopke, vse dokler se ne ugotovi pristojnost sodišča, ki je prvo začelo postopek.

2. Ko se ugotovi pristojnost sodišča, ki je prvo začelo postopek, se vsa sodišča razen tistega, ki je prvo začelo postopek, izrečejo za nepristojna v korist tega sodišča.“

11. Člen 15 iste uredbe določa:

„Pravo, ki se uporablja za preživninske obveznosti, se določi v skladu s Haaškim protokolom [iz leta] 2007 v državah članicah, ki jih ta instrument zavezuje.“

C. Nemško pravo

1. FamFG

12. Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit (zakon o postopku v družinskih in nepravdnih zadevah, v nadaljevanju: FamFG) v členu 76(1) določa:

„Določbe zakonika o civilnem postopku, ki se nanašajo na brezplačno pravno pomoč, se smiselno uporabljajo za dodelitev pravne pomoči[, določene s FamFG], razen če ni v nadaljevanju določeno drugače.“

13. Člen 77(1) FamFG določa:

„Pred odobritvijo [brezplačne pravne] pomoči lahko sodišče drugim zadevnim strankam omogoči, da predložijo svoja stališča. V postopku na podlagi tožbe je treba toženi stranki omogočiti, da se izjavi o tem, ali meni, da so izpolnjeni pogoji za dodelitev brezplačne pravne pomoči, razen če se to iz posebnih razlogov ne zdi neprimerno.“

14. Člen 113(1) FamFG določa:

„V zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo […] se smiselno uporabljajo splošna in posebna pravila zakonika o civilnem postopku, ki se nanašajo na postopke pred sodišči.“

2. ZPO

15. Zivilprozessordnung (zakonik o civilnem postopku, v nadaljevanju: ZPO) v členu 114(1) določa:

„Stranka, ki zaradi svojega osebnega in finančnega položaja ne more poravnati stroškov postopka oziroma jih lahko poravna samo delno ali v več obrokih, na zahtevo prejme brezplačno pravno pomoč, če so s predvideno tožbo ali obrambo na voljo zadostne možnosti za uspeh in se tožba ali obramba ne zdi zlonamerna. Za čezmejno brezplačno pravno pomoč znotraj Evropske unije veljajo dodatno členi od 1076 do 1078.“

16. Člen 117 ZPO določa:

„1. Prošnjo za brezplačno pravno pomoč je treba vložiti pri sodišču, ki odloča o tožbi; ta prošnja se lahko v sodnem tajništvu vloži z izjavo. V prošnji morajo biti navedeni elementi spora in dokazna sredstva. […]

2. Prošnji je treba priložiti izjavo stranke o osebnem in finančnem položaju (družinske razmere, poklic, premoženje, dohodki in bremena) ter ustrezna dokazila. Izjava prosilca in dokazila se lahko nasprotni stranki posredujejo le s soglasjem prosilca, razen če ima nasprotna stranka v skladu s civilnim pravom pravico do informacij o dohodku in premoženju prosilca. Prosilec mora imeti možnost, da predloži svoje pripombe, preden se njegova izjava posreduje nasprotni stranki. O tem, da bo njegova izjava predložena navedeni stranki, je obveščen.

3. Zvezno ministrstvo za pravosodje je z uredbo pooblaščeno, da s soglasjem Bundesrata za poenostavitev in poenotenje postopka uvede obrazce za izjavo. […]

4. Če so bili obrazci za izjavo iz odstavka 2 uvedeni, jih mora prosilec uporabiti. […]“

17. Člen 118(1) ZPO določa:

„Nasprotni stranki je treba omogočiti, da se izjavi o stališču, ali meni, da so izpolnjeni pogoji za dodelitev brezplačne pravne pomoči, razen če se to iz posebnih razlogov ne zdi neprimerno. To stališče je mogoče podati z izjavo v sodnem tajništvu. Sodišče lahko povabi stranke na obravnavo, če je verjetno, da bo dosežen dogovor; poravnavo mora sodišče zabeležiti v zapisnik sodišča. Stroški, ki jih priglasi nasprotna stranka, se ne povrnejo. Stroške, priglašene za zaslišanje prič ali izvedencev, kot stroške v skladu z odstavkom 2, tretji stavek, nosi stranka, ki ji je bilo naloženo plačilo stroškov. Člen 128a se smiselno uporablja za obravnavo na podlagi tretjega stavka.“

18. Člen 167 ZPO, naslovljen „Retroaktivni učinek vročitve“, določa:

„Če je treba z vročitvijo upoštevati rok ali mora ponovno začeti teči zastaralni rok oziroma se v skladu s členom 204 [Bürgerliches Gesetzbuch (civilni zakonik)] zastaranje prekine, ta učinek nastopi že ob prejemu prošnje ali izjave, če se vročitev opravi takoj.“

19. Člen 261 ZPO določa:

„(1) Vložitev tožbe povzroči litispendenco spora.

[…]

(3) Litispendenca povzroči:

1. med trajanjem litispendence nobena od strank v zadevi ne more začeti drugega postopka;

[…].“

3. BGB

20. Bürgerliches Gesetzbuch (civilni zakonik, v nadaljevanju: BGB) v členu 204(1), točka 14, („Zadržanje zastaralnega roka z vložitvijo pravnega sredstva“) določa:

„(1) Zastaranje se zadrži z

[…]

vročitvijo začetne prošnje za brezplačno pravno pomoč; če je prošnja vročena takoj po tem, ko je bila vložena, zastaralni rok preneha teči od datuma vložitve prošnje.“

II. Dejansko stanje v postopku v glavni stvari, vprašanje za predhodno odločanje in postopek pred Sodiščem

21. BC, ki je tožeča stranka iz postopka v glavni stvari, je sin tožene stranke iz postopka v glavni stvari, LG. BC ima običajno prebivališče na Švedskem, LG pa živi v Nemčiji.

22. BC je 17. decembra 2021 pri Amtsgericht Schleswig (okrajno sodišče v Schleswigu, Nemčija), ki je predložitveno sodišče, vložil prošnjo za brezplačno pravno pomoč glede zahtevka za spremembo preživnine. BC je tej prošnji priložil zahtevek za spremembo v obliki osnutka, pri čemer je pojasnil, da bo zahtevek v primeru dodelitve brezplačne pravne pomoči formalno vložen.

23. LG je 28. januarja 2022, preden je predložitveno sodišče odločilo o prošnji za brezplačno pravno pomoč, pri Eskilstuna tingsrätt (prvostopenjsko sodišče v Eskilstuni, Švedska) vložil zahtevek za spremembo svojih preživninskih obveznosti do BC.

24. Predložitveno sodišče je s sklepom z dne 29. marca 2022 zavrnilo dodelitev brezplačne pravne pomoči BC z obrazložitvijo, da ni mednarodno pristojno. Schleswig-Holsteinisches Oberlandesgericht (višje deželno sodišče zvezne dežele Schleswig-Holstein, Nemčija) je na podlagi tožbe, ki jo je vložil BC, s sklepom z dne 27. maja 2022 razveljavilo sklep, ki ga je izdalo predložitveno sodišče, in BC dodelilo brezplačno pravno pomoč.

25. BC je nato pri predložitvenem sodišču vložil zahtevek za spremembo preživninskih obveznosti, ki je bil LG vročen 21. julija 2022.

26. Medtem je bil zahtevek za spremembo, ki ga je LG vložil pri Eskilstuna tingsrätt (prvostopenjsko sodišče v Eskilstuni), zavrnjen z obrazložitvijo, da ni mednarodno pristojno. Högsta domstolen (vrhovno sodišče, Švedska) je to sodno odločbo razveljavilo in zadevo vrnilo prvostopenjskemu sodišču v ponovno odločanje. Zadnjenavedeno sodišče je s sklepom z dne 6. maja 2024 na podlagi člena 12(1) Uredbe št.4/2009 prekinilo odločanje.

27. Predložitveno sodišče meni, da je treba ugotoviti pristojnost sodišča, ki je prvo začelo postopek, v smislu člena 12 Uredbe št. 4/2009. Navedeno sodišče se glede prošnje za brezplačno pravno pomoč sprašuje, ali jo je mogoče šteti za pisanje, ki je enakovredno pisanju, s katerim se začne postopek, v smislu člena 9(a) te uredbe, da bi preverilo, ali je zanjo pristojno. Ker Sodišče o tem vprašanju še ni odločalo, navedeno sodišče meni, da bi le enotna razlaga Uredbe št. 4/2009 zagotovila zadostno pravno varnost.

28. V teh okoliščinah je Amtsgericht Schleswig (okrajno sodišče v Schleswigu) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali je prošnja za brezplačno pravno pomoč, ki ji je zahteva za spremembo v preživninski zadevi priložena le kot osnutek, ki ga je treba uradno vložiti v primeru odobritve brezplačne pravne pomoči, „enakovredno pisanje“ v smislu člena 9(a) [Uredbe št. 4/2009], tako da se je s tem začel postopek pred nacionalnim sodiščem in je ugotovljena pristojnost tega sodišča?“

29. Predložitvena odločba z dne 22. julija 2024 je v sodno tajništvo Sodišča prispela 24. julija 2024. Pisna stališča so predložile tožeča in tožena stranka iz postopka v glavni stvari, nemška in češka vlada ter Evropska komisija. Na obravnavi 18. junija 2025 sta Komisija in nemška vlada ustno predstavili stališča.

III. Analiza

A. Spoznanja, ki jih je glede pojma „pisanje, s katerim se začne postopek“ ali pojma „enakovredno pisanje“ v okviru drugih pravnih instrumentov treba izpeljati iz sodne prakse Sodišča

30. Najprej je treba poudariti, da – ker je Sodišče v obravnavani zadevi naprošeno za razlago pojma „pisanje, ki je enakovredno“ pisanju, s katerim se začne postopek, navedenega v členu 9(a) Uredbe št. 4/2009 – se je treba vprašati, ali je smer razmisleka ali celo elemente odgovora mogoče najti v sorodnih instrumentih in njihovi razlagi, ki jo je podalo Sodišče. Pojem „pisanje, s katerim se začne postopek“ in zlasti pojem „enakovredno pisanje“ sta namreč horizontalna pojma, ki ju najdemo v več mednarodnih konvencijah ali drugih pravnih instrumentih v zvezi s sodno pristojnostjo v civilnih zadevah. Sodišče je torej ta pojma že razlagalo, tako da je njunim obrisom mogoče slediti v okviru teh mednarodnih konvencij in pravnih instrumentov, na katere se mi zdi nujno opozoriti, preden se lotim preučitve vprašanja za predhodno odločanje, ki je bilo Sodišču postavljeno v tej zadevi.

31. V zvezi s tem je treba poudariti, da je Sodišče v svojih prvih sodbah v zvezi s svojo razlago v okviru Konvencije z dne 27. septembra 1968 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (v nadaljevanju: Bruseljska konvencija)[6] že imelo priložnost pojasniti, da pojem „pisanje, s katerim se začne postopek“ ali pojem „enakovredno pisanje“ pomeni akt ali akte, katerih pravilna in pravočasna vročitev toženi stranki tej omogoča uveljavljanje njenih pravic, preden je v izvorni državi izdana izvršljiva sodba[7].

[6] Konvencija, podpisana 27. septembra 1968 v Bruslju, o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 1972, L 299, str. 32), kakor je bila spremenjena s poznejšimi konvencijami ob pristopu novih držav članic k tej konvenciji. V zvezi s tem je treba opozoriti, da je Uredba št. 4/2009, o razlagi katere se sprašuje predložitveno sodišče, na področju preživninskih obveznosti, kot izhaja iz njenega člena 68(1) in člena 75(2), nadomestila Uredbo št. 44/2001, ki je med državami članicami nadomestila Bruseljsko konvencijo.

[7] Sodba z dne 13. julija 1995, Hengst Import (C-474/93, EU:C:1995:243, točka 19, v nadaljevanju: sodba Hengst Import).

32. Sodišče je na podlagi te opredelitve za pisanje, s katerim se začne postopek, štelo plačilni nalog po nemškem pravu (*Zahlungsbefehl*), katerega vročitev tožeči stranki omogoča, da ob neobstoju ugovora doseže izvršljivo odločbo,[8] in plačilni nalog po italijanskem pravu (*decreto ingiuntivo*), vročen skupaj s tožbo.[9]

33. Sodišče pa je menilo, da pod pojem „pisanje, s katerim se začne postopek“ ne spada sklep o izvršbi po nemškem pravu (*Vollstreckungsbefehl*), ki je sam po sebi izvršljiv in je bil izdan po vročitvi plačilnega naloga[10].

34. Sodišče je na podlagi spoznanj, ki jih je treba izpeljati iz zgoraj navedene sodne prakse, prav tako v okviru postopkov za izdajo plačilnega naloga, v zvezi z Lugansko konvencijo II[11] razsodilo, da v primeru sosledja dveh postopkov, ki vsakomur omogočata, da na koncu postopka doseže izvršljivo odločbo, ki se nanaša na isto obveznost, sprožitev prvega postopka lahko pomeni pisanje, s katerim se začne drugi postopek, le, če med njima obstaja funkcionalna enotnost.[12]

35. V zvezi s tem je treba poudariti, da zgoraj navedeno merilo funkcionalne enotnosti odraža druge primere iz sodne prakse v zvezi z razlago pojma „pisanje, s katerim se začne postopek“ ali pojma „enakovredno pisanje“, zlasti sodbo Schlömp[13], ki se prav tako nanaša na razlago Luganske konvencije II.[14]

36. Sodišče s to sodbo ni zgolj uporabilo funkcionaln pristop, da bi v bistvu ugotovilo, da je datum, na katerega se je začel obvezni poravnalni postopek pred poravnalnim organom švicarskega prava, datum, za katerega se šteje, da je „sodišče“ začelo postopek. Ampak je tudi poudarilo, da je glede na vzporednost, ki obstaja med mehanizmi za reševanje primerov litispendence, uvedenih z Lugansko konvencijo II in zlasti Uredbo št. 44/2001,[15] ter glede na cilj enotne razlage enakovrednih določb te konvencije in navedene uredbe položaj litispendence objektiven in samodejen ter temelji na kronološkem vrstnem redu, po katerem sodišča odločajo[16], tako kot druga pomembna sodba na tem področju, in sicer sodba HanseYachts[17].

8 Sodba z dne 16. junija 1981, Klomps (166/80, EU:C:1981:137, točka 9).

9 Sodba Hengst Import, točki 20 in 21.

10 Sodba z dne 16. junija 1981, Klomps (166/80, EU:C:1981:137, točka 9).

11 Konvencija o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah, ki je bila podpisana 30. oktobra 2007 v Luganu in je bila v imenu Evropske skupnosti odobrena s Sklepom Sveta 2009/430/ES z dne 27. novembra 2008 (UL 2009, L 147, str. 1) (v nadaljevanju: Luganska konvencija II).

12 Glej sodbo z dne 30. marca 2023, PT (Plačilni nalog po švicarskem pravu), C-343/22, EU:C:2023:276, točka 35.

13 Sodba z dne 20. decembra 2017 (v nadaljevanju: sodba Schlömp), C-467/16, EU:C:2017:993.

14 Oddelek 9 Luganske konvencije II, naslovljen „Litispendenca in sorodne pravde“, vsebuje člen 27. Odstavek 2 navedenega člena določa, da se v primeru litispendence, „[k]o se ugotovi pristojnost sodišča, ki je prvo začelo postopek, […] vsa sodišča, razen tistega, ki je prvo začelo postopek, izrečejo za nepristojna v korist tega sodišča. Člen 30(1) te konvencije v bistvu določa, da v trenutku, ko je pisanje, s katerim se začne postopek, ali enakovredno pisanje vloženo na sodišču, pod pogojem, da tožeča stranka pozneje ni opustila dejanj, ki bi jih morala opraviti v zvezi z vročitvijo pisanja toženi stranki […].“

15 V zvezi s tem je treba poudariti, da je Sodišče v točkah 41 in 42 sodbe Schlömp pojasnilo, da ta uredba, kot izhaja iz člena 68(1) Uredbe št. 4/2009, spreminja Uredbo št. 44/2001 tako, da nadomešča določbe te zadnjenavedene uredbe, ki se uporabljajo za preživninske obveznosti. Ker so v členu 64(1) Luganske konvencije II navedene vse spremembe Uredbe št. 44/2001, je treba torej to navedbo razumeti tako, da zajema Uredbo št. 4/2009, na razlago katere se nanaša ta zadeva.

16 Točke od 47 do 58 sodbe Schlömp.

17 Sodba z dne 4. maja 2017 (v nadaljevanju: sodba HanseYachts), C-29/16, EU:C:2017:343.

37. V zadnjenavedeni sodbi se je Sodišče moralo izreči o vprašanju, ali je v primeru litispendence pisanje, na podlagi katerega se izvede postopek za odobritev predpravdnega preiskovalnega ukrepa, „pisanje, s katerim se začne postopek“, ali „enakovredno pisanje“, ali pa se ta opredelitev nanaša le na pisanje, s katerim se začne sodni postopek,[18] in sicer postopek „v glavni stvari“.[19]

38. Sodišče je na podlagi konteksta člena 30 Uredbe št. 44/2001, glede na cilj tega člena,[20] glede na to, da je prvi dokazni postopek neodvisen od drugega postopka „v glavni stvari“, in glede na jasno ločenost teh dveh postopkov, ugotovilo, da v primeru litispendence datum, na katerega je bil začet postopek za izvedbo predpravdnega preiskovalnega ukrepa, ne more biti datum, na katerega „se šteje, da je sodišče“, ki je pozvano k odločanju o zahtevku „v glavni stvari“, vloženem v isti državi članici na podlagi izida tega ukrepa, „začelo postopek“ v smislu člena 30, točka 1, Uredbe št. 44/2001.[21]

39. Povedano drugače, po mnenju Sodišča pisanja, katerega namen je pri sodišču začeti postopek za izvedbo predpravdnega preiskovalnega ukrepa, ni mogoče opredeliti kot pisanje, s katerim se začne postopek, ali enakovredno pisanje, ker je v bistvu postopek, ki se začne s takim pisanjem, neodvisen od postopka „v glavni stvari“.

40. V zvezi s tem je iz navedene sodne prakse mogoče izpeljati naslednje ugotovitve. Po eni strani je treba nasprotni stranki vročiti pisanje, s katerim se začne postopek, ali enakovredno pisanje, da se ji omogoči uveljavljanje njene pravice do obrambe.[22] Ta zahteva logično pomeni, da je s tem pisanjem nasprotno stranko mogoče obvestiti o začetku postopka zoper njo in o bistvenih elementih spora ter ji tako omogočiti, da razume, ali mora pripraviti obrambo.[23] Glede na to, da uvedba postopka vodi do sprejetja sodne odločbe, je spoštovanje pravice do obrambe in na splošno kontradiktorne faze še posebej pomembno. To je namreč mogoče pojasniti s pravnimi instrumenti o mednarodni pristojnosti, ki zagotavljajo, da se postopki, ki vodijo k sprejetju sodnih odločb, katerih priznanje in izvršitev morata biti zagotovljena v vseh državah pogodbenicah teh instrumentov, izvajajo v skladu z načelom kontradiktornosti. Upoštevanje tega načela upravičuje, da se za priznavanje in izvrševanje uporabi liberalni pristop.[24]

41. Po drugi strani pa pisanje, s katerim se začne postopek, ali enakovredno pisanje mora privesti do sprejetja izvršljive odločbe in se torej načeloma nanaša na postopek „v glavni stvari“. Nanašati se mora vsaj na predhodni postopek, ki je v nacionalnem pravu obvezen še pred začetkom takega spornega postopka „v glavni stvari“[25], ali na postopek, ki omogoča oblikovanje funkcionalne enote oziroma vsekakor ni neodvisen od tega postopka „v glavni stvari“.

[18] Točka 20 sodbe HanseYachts.

[19] Natančneje, Sodišče je bilo naprošeno za razlago člena 30 Uredbe št. 44/2001, in sicer glede datuma, na katerega je treba šteti, da je sodišče začelo postopek, pri čemer je besedilo tega člena enako besedilu člena 9(a) Uredbe št. 4/2009.

[20] Namreč cilj, da se odpravijo težave, ki izhajajo iz razlik v ureditvah držav članic glede datuma, na katerega se šteje, da je zadeva v teku, saj je treba takšen datum določiti neodvisno, in tako zmanjšati pravno negotovost, ki jo povzroča velika raznolikost ureditev držav članic glede določitve datuma, na katerega je bil začet postopek. Po mnenju Sodišča je cilj tega člena omogočiti preprosto in poenoteno opredelitev datuma začetka postopka pred sodiščem (glej točki 30 in 35 sodbe HanseYachts).

[21] Izrek sodbe HanseYachts.

[22] Dejstvo, da nasprotna stranka tega ni storila, pa ne more vplivati na opredelitev tega pisanja, saj je uveljavljanje te procesne pravice stvar njene lastne izbire.

[23] V zvezi s hipotezo iz sodbe Hengst Import lahko navedemo primer „decreto ingiuntivo“, za katerega je bilo odločeno, da je sam po sebi preprost obrazec in ga ni mogoče razumeti brez zahtevka. V obratnem primeru pa vročitev zahtevka brez „decreto ingiuntivo“ nasprotni stranki ni omogočala razumeti, ali je sodišče temu zahtevku ugodilo ali ga zavrnilo. Zato sta za pisanje, s katerim se je začel postopek, štela oba dokumenta (točka 20 te sodbe).

[24] Glej v tem smislu in po analogiji sodbo z dne 21. maja 1980, Denilauler (125/79, EU:C:1980:130, točka 13).

[25] Tako kot v primeru poravnalnega postopka, za katerega velja načelo kontradiktornosti in je po švicarskem pravu načeloma obvezen, če se ne opravi, morebitna pozneje vložena tožba ni dopustna (glej sodbo Schlömp, točka 53).

42. Ob tem je treba poudariti, da se nobeden od teh primerov iz sodne prakse ne nanaša neposredno na razlago pojma „pisanje, s katerim se začne postopek“ ali „enakovredno pisanje“ v smislu Uredbe št. 4/2009. Zato je treba pojem „pisanje, enakovredno“ pisanju, s katerim se začne postopka, o katerem predložitveno sodišče sprašuje Sodišče, razlagati v smislu člena 9(a) te uredbe, in sicer tako, da se po potrebi preuči, ali je mogoče vzpostaviti analogijo s spoznanji, ki izhajajo iz sodne prakse, navedene v točkah od 31 do 39 teh sklepnih predlogov.

B. Razlaga pojma „pisanje, ki je enakovredno“ pisanju, s katerim se začne postopek v smislu člena 9(a) Uredbe št. 4/2009

1. Pojasnitev meril za razlago pojma „pisanje, ki je enakovredno“ glede na obstoječo sodno prakso

43. Najprej je treba opozoriti, da je treba v skladu z ustaljeno sodno prakso pravila o pristojnosti razlagati samostojno, s sklicevanjem, prvič, na cilje in sistem obravnavane uredbe ter, drugič, na splošna načela, ki izhajajo iz nacionalnih pravnih ureditev. [26]

44. Poglavje II Uredbe št. 4/2009, naslovljeno „Sodna pristojnost“, vsebuje člen 9, ki določa pravila za opredelitev trenutka, ko se šteje, da se je začel postopek pred sodiščem. Ta trenutek je ključnega pomena za določitev sodne pristojnosti glede odločanja o čezmejnem sporu. V primeru litispendence, namreč če pred sodišči različnih držav članic tečejo postopki z istim zahtevkom med istima strankama, vsa sodišča razen tistega, ki je prvo začelo postopek, po uradni dolžnosti prekinejo postopke, vse dokler se ne ugotovi pristojnost sodišča, ki je prvo začelo postopek. [27] V skladu s tem členom 9(a) te uredbe se v bistvu šteje, da je sodišče začelo postopek v trenutku, ko je bilo pisanje, s katerim se začne postopek, ali enakovredno pisanje vloženo pri sodišču.

45. Vendar v Uredbi št. 4/2009 pojem „pisanje, ki je enakovredno“ pisanju, s katerim se začne postopek (niti sam pojem pisanje, s katerim se začne postopek), o katerem predložitveno sodišče v tej zadevi sprašuje Sodišče, ni opredeljen. Iz besedila člena 9(a) te uredbe je razvidno, da se s tem enakovrednim pisanjem postopek začne. Zato pojem „pisanje, s katerim se začne postopek“ – tako kot pojem „enakovredno pisanje“ – napotuje na splošno idejo, da gre za akt, s katerim se začne postopek. [28]

46. V zvezi s tem postopkom je treba izraz „postopek“ razumeti tako, da se nanaša na postopke „v glavni stvari“, katerih namen je določiti pravice in obveznosti strank v sporu s sprejetjem sodne odločbe, s katero je končan postopek in ki jo je mogoče priznati in izvršiti. Pojem „pisanje, ki je enakovredno“ pisanju, s katerim se začne postopek, je zato treba razlagati tako, da se nanaša na spor pred sodiščem glede njegove vsebine, [29] v obravnavanem primeru glede preživninskih obveznosti.

[26] Sodba z dne 18. decembra 2014, Sanders in Huber (C-400/13 in C-408/13, EU:C:2014:2461, točka 24).

[27] Člen 12(1) Uredbe št. 4/2009

[28] Gaudemet-Talon, H., „*Les conditions de droit de la décisions étrangers*“, v *Compétence et exécution des arrêts en Europe*, 7. izdaja., LGDJ, Paris-La Défense, 2024. Poleg tega je treba poudariti, da je bila Bruseljska konvencija prva, ki je vsebovala izraz „enakovredno pisanje“, zlasti od pristopa Danske, Irske, Združenega kraljestva Velika Britanija in Severna Irska, k tej konvenciji leta 1978, da bi se upoštevale postopkovne posebnosti držav *Common Law*. V skladu s to logiko pojma „enakovredno pisanje“ ni mogoče razlikovati od pojma „pisanje, s katerim se začne postopek“, temveč ima podoben pomen.

[29] Glej v tem smislu in po analogiji Law, St., „Člen 32“, v *Requejo Isidro*, M. (ur.), *Brussels I bis: a commentary on Regulation (EU) nº 1215/2012*, Edward Elgar Publishing, Cheltenham, 2022, str. od 500 do 505.

47. Menim, da se pojem „pisanje, ki je enakovredno“ pisanju, s katerim se začne postopek, neizogibno nanaša na enakovredne *učinke*, ki jih povzroči začetek postopka, in sicer na začetek sodnega postopka, katerega cilj je doseči izvršljivo sodbo, s katero se ugodi zahtevkom tožeče stranke.[30] Glede na to, da postopek vodi k sprejetju sodne odločbe, mora biti pisanje, s katerim se začne ta postopek, del kontradiktornega postopka, kar pomeni, da nasprotni stranki mora omogočiti, da pripravi svojo obrambo, preden je zoper njo izdana izvršljiva sodna odločba.

48. Ta razlaga je podkrepljena z besedilom člena 9(a) Uredbe št. 4/2009, v skladu s katerim se šteje, da je sodišče postopek začelo na dan vložitve pisanja, ki je enakovredno pisanju, s katerim se začne postopek, tej vložitvi pisanja pa mora slediti vročitev pisanja toženi stranki.

49. Na podlagi sobesedila člena 9(a) Uredbe št. 4/2009, v katerem je poudarjen pomen spoštovanja načela kontradiktornosti, je torej s samo uredbo mogoče podkrepiti to razlago in poleg tega zagotoviti enotno razlago pojma „pisanje, ki je enakovredno“ pisanju, s katerim se začne postopek. Člen 19(1)(a) navedene uredbe,[31] ki se nanaša na „pravico do zahteve za ponovno preučitev“ sodne odločbe pred sodiščem matične države članice – na pravico, ki jo ima tožena stranka, ki se ni spustila v postopek v tej državi članici – namreč poudarja situacijo, ko pisanje, s katerim se začne postopek, ali temu enakovredno pisanje ni bilo vročeno pravočasno in na način, ki bi nasprotni stranki omogočil pripravo obrambe. V takem položaju naj bi tožena stranka imela pravico zahtevati ponovno preučitev sodne odločbe ravno zato, ker naj njena pravica do obrambe pri sprejetju sodne odločbe zoper njo ne bi bila spoštovana. Enako velja za člen 24 iste uredbe,[32] naslovljen „Razlogi za zavrnitev priznanja“, ki točki (b) prvega odstavka določa, da se sodna odločba ne prizna, če toženi stranki, ki se ni spustila v postopek, ni bilo vročeno pisanje o začetku postopka ali enakovredno pisanje pravočasno in na tak način, da bi lahko pripravila obrambo.

50. Poleg tega ciljev Uredbe št. 4/2009, namreč čim bolj olajšati izterjavo mednarodnih preživninskih zahtevkov,[33] zaščititi interese preživninskih upravičencev in spodbujati pravilno delovanje pravosodja,[34] ni mogoče doseči tako, da bi se na kakršen koli način oslabila pravica do obrambe.[35] Zato se mi zdi da je sklep, v skladu s katerim je pri razlagi pojma „pisanje, ki je enakovredno“ pisanju, s katerim se začne postopek, v smislu člena 9(a) te uredbe, v bistvu treba iskati učinke, enakovredne tistim, ki jih povzroči vložitev tožbe, da bi se dosegla izvršljiva sodba, s katero bi bilo ugodeno zahtevkom tožeče stranke, v skladu s cilji navedene uredbe. Poleg tega je prednost tega sklepa v tem, da krepi predvidljivost meril za razlago pojma „pisanje, ki je enakovredno“ pisanju, s katerim se začne postopek, saj se ta merila ujemajo z merili za pisanje, ki je bilo vloženo, da bi bil dosežen pričakovani rezultat v postopku „v glavni stvari“.

51. Prav tako je v tem smislu mogoče v to zadevo prenesti spoznanja, izpeljana iz sodne prakse, navedene v točkah od 31 do 39 teh sklepnih predlogov.

30 Samoumevno je, da če je cilj osebe, ki je vložila tožbo, ravno to, se lahko postopek konča tudi z zavrnitvijo njenih zahtevkov.

31 Ta člen se nahaja v oddelku 1, naslovljenem „Sodne odločbe, izdane v državi članici, ki jo zavezuje Haaški protokol iz leta 2007“, ki se nahaja v poglavju IV, naslovljenem „Priznavanje, izvršljivost in izvrševanje sodnih odločb“.

32 Ta člen se nahaja v oddelku 2 tega poglavja IV, naslovljenem „Sodne odločbe, izdane v državi članici, ki je Haaški protokol iz leta 2007 ne zavezuje“.

33 Uvodne izjave 31, 33 in 45 Uredbe št. 4/2009 in sodba z dne 9. februarja 2017, S. (C-283/16, EU:C:2017:104, točka 33).

34 Uvodna izjava 15 Uredbe št. 4/2009.

35 Glej v tem smislu in po analogiji sodbo z dne 14. decembra 2006, ASML (C-283/05, EU:C:2006:787, točka 24 in navedena sodna praksa).

52. V zvezi s tem je treba opozoriti, da je Sodišče že pojasnilo, da je njegova sodna praksa v zvezi z določbami o pristojnosti v zadevah preživninskih obveznosti iz Bruseljske konvencije in Uredbe št. 44/2001, ki je nadaljevanje Bruseljske konvencije, še naprej pomembna za analizo ustreznih določb Uredbe št. 4/2009.[36] Zato je po mojem mnenju sodno prakso, povzeto v točki 40 teh sklepov, mogoče prenesti neposredno, ne glede na razlike v kontekstih in pravnih instrumentih, na katere se nanaša ta sodna praksa

53. Poleg tega je bila pomembnost skladne razlage Luganske konvencije II in drugih pravnih instrumentov, zlasti Uredbe št. 44/2001, kar se razume tudi tako, da se nanaša na Uredbo št. 4/2009,[37] ki vsebuje enakovredne določbe, večkrat potrjena v sodni praksi.[38] Vendar (skoraj) enaka terminologija, uporabljena v teh pravnih instrumentih, kot so razloženi v sodni praksi, navedeni v točkah od 35 do 39 teh sklepnih predlogov, govori v prid primerjavi med razlago Sodišča glede teh instrumentov in razlago Uredbe št. 4/2009, ki jo bo Sodišče moralo podati v tej zadevi. Poleg tega je skladna razlaga teh določb upravičena glede na cilje, ki jim sledita ta instrumenta, katerih namen je na splošno zagotoviti prosti pretok sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah.[39]

54. Poleg tega je treba poudariti, da je bilo, kot je razvidno iz pripravljalnega gradiva, v členu 9 Uredbe št. 4/2009 dobesedno povzeto besedilo prejšnjega člena 30 Uredbe št. 44/2001. Ta okoliščina po mojem mnenju odraža željo zakonodajalca, da razlago tega člena uskladi z razlago pravnih instrumentov na področju sodne pristojnosti, ki so obstajali pred Uredbo št. 4/2009.[40]

55. Vendar je treba poudariti, da je treba merila, določena za razlago pojma „pisanje, s katerim se začne postopek“ ali „enakovredno pisanje“, navedena v točkah od 31 do 39 teh sklepnih predlogov, razlagati od primera do primera. Tak pristop je sicer utemeljen glede na posebnosti nacionalnih ureditev, v katerih obstajajo pisanja, obravnavana v teh zadevah. Takšen pristop pa je privedel do razvoja meril, ki po mojem mnenju predstavljajo neko stopnjo abstrakcije, zlasti glede funkcionalne enotnosti med dvema postopkoma ali avtonomnega značaja enega v odnosu do drugega. Zato bo moralo Sodišče, da bi ta merila preneslo na obravnavano zadevo, neizogibno preučiti možnost, da se pojasni njihov obseg. Menim, da je ta pojasnitev zaželena glede prenosa najnovejše sodne prakse.

56. V zvezi s tem se nagibam k pristopu, ki temelji na naravi postopka, začetega z obravnavanim pisanjem, na podlagi katerega bi bilo mogoče ugotoviti, ali obstaja funkcionalna enotnost ali avtonomija med obema postopkoma. Natančneje, odločilno se mi zdi, da se ugotovi, ali postopek, na katerega se nanaša pisanje, katerega opredelitev se išče, spada v postopek „v glavni stvari“ in se torej nanaša na učinke, ki so enaki ali enakovredni učinkom začetka postopka, da bi se dosegla izvršljiva sodba, s katero se ugodi zahtevam tožeče stranke.

[36] Sodba z dne 18. decembra 2014, Sanders in Huber (C-400/13 in C-408/13, EU:C:2014:2461, točka 23).

[37] V zvezi s tem glej opombi 6 in 15 teh sklepnih predlogov.

[38] Glej na primer sodbi z dne 2. maja 2019, Pillar Securitisation (C-694/17, EU:C:2019:345, točka 27), in z dne 30. septembra 2021, Commerzbank (C-296/20, EU:C:2021:784, točka 33). Na splošno velja, da se razlaga, ki jo je Sodišče podalo v zvezi z določbami enega od teh pravnih instrumentov, uporablja tudi za določbe drugih, če je te določbe mogoče opredeliti kot „enakovredne“ (sodba z dne 6. junija 2024, Geterfer, C-381/23, EU:C:2024:467, točka 24).

[39] Glej preambulo Bruseljske konvencije, preambulo Luganske konvencije II in uvodno izjavo 6 Uredbe št. 44/2001. V zvezi s tem je treba ugotoviti, da je torej namen Uredbe št. 4/2009 – za dosego njenih glavnih ciljev, na katere je bilo opozorjeno v točki 50 teh sklepnih predlogov – nujno zagotoviti prost pretok sodnih odločb v civilnih zadevah in da si torej ta cilj deli z drugimi pravnimi instrumenti, ki jih razlaga sodna praksa, navedena v točkah od 31 do 39 teh sklepnih predlogov.

[40] Glej objavo zakonodajnega predloga Komisije [COM(2005) 0649]. V zvezi s tem je treba poudariti, da je Odbor za pravne zadeve, Evropski parlament, v postopku sprejemanja Uredbe št. 4/2009 predlagal črtanje člena 9, ker je v njem skoraj dobesedno povzet prejšnji člen 30 Uredbe št. 44/2001, in ta zato ni bil potreben. Vendar ta predlog, ki je bil povzet v zakonodajni resoluciji Evropskega parlamenta z dne 13. decembra 2007, v končni različici te uredbe ni bil sprejet. Tako torej obstaja zelo močna povezava med obema pravnima instrumentoma, ki upravičuje, da se spoznanja, izpeljana iz razlage prvega, načeloma lahko uporabijo za razlago drugega.

57. Zato se mi zdi, da merila – ki so med drugim povezana z (i) vročitvijo akta, ki vsebuje bistvene elemente spora, nasprotni stranki, da je obveščena o uvedbi postopka zoper njo, (ii) s tem, da ji prepuščajo tudi izbiro, da pripravi obrambo, če je cilj postopka doseči sodno odločbo, ki bi ugodila zahtevkom tožeče stranke, in to (iii) pred sprejetjem izvršljive sodbe, s katero se zahtevkom tožeče stranke ugodi oziroma ne ugodi, ter (iv) možnost, ki jo ima ta nasprotna stranka, da izpodbija to sodbo – jasno kažejo na obstoj učinkov, ki bi jih imel postopek „v glavni stvari“. Tem merilom bi se lahko dodala še druga merila, ki bi glede na okoliščine primera omogočala upoštevanje posebnih položajev, kot je fakultativna ali obvezna narava postopka, ne glede na to, ali gre za predhodni ali sodni postopek.

58. Ob tem poudarjam, da z navedenim razlogovanjem ne želim v celoti omejiti vseh upoštevnih meril za opredelitev pisanja, ki je enakovredno pisanju, s katerim se začne postopek, ali le tistih, ki bi bila upoštevna. Moj namen je le navesti neizčrpne primere konkretnih meril, ki bi glede na obstoječo sodno prakso lahko zagotovila jasnost pri določitvi učinkov, ki bi jih moral imeti postopek, uveden z vložitvijo pisanja, ki bi lahko spadalo pod pojem „pisanje, ki je enakovredno“ pisanju, s katerim se začne postopek. V zvezi s tem poudarjam tudi, da je zelo pomembna preučitev narave zadevnega postopka in samega pisanja ter učinkov, ki jih lahko imata.

59. Ali prošnja za brezplačno pravno pomoč spada pod pojem „pisanje, ki je enakovredno“ pisanju, s katerim se začne postopek, je treba ugotoviti ravno na podlagi teh preudarkov.

2. Posledice uporabe meril za razlago pojma „pisanje, ki je enakovredno“ prošnji za pravno pomoč

60. Iz ZPO v povezavi s FamFG izhaja, da se v nemškem pravu stranki, ki glede na svoj osebni in finančni položaj ne more nositi stroškov postopka, lahko odobri brezplačna pravna pomoč, če ima predvidena tožba ali obramba zadostne možnosti za uspeh in se ne zdi, da gre za zlorabo.[41] V prošnji morajo biti navedeni elementi spora in dokazna sredstva.[42] Nasprotni stranki je treba omogočiti, da izrazi stališče o tem, ali so izpolnjeni pogoji za dodelitev te pomoči.[43] Prav dejstvo, da je nasprotni stranki dana možnost, da se seznani o tem, da je bila vložena prošnja za brezplačno pravno pomoč, s čimer se izpostavijo elementi spora, je posebnost nemškega prava, ki vzbuja dvome glede opredelitve te prošnje v smislu člena 9(a) Uredbe št. 4/2009.

61. Najprej je treba ugotoviti, da se zdi nesporno, da nemško pravo ne določa, da se s prošnjo za brezplačno pravno pomoč lahko začne sodni postopek. Iz razlogov, navedenih v točkah od 44 do 58 teh sklepnih predlogov, je treba ugotoviti učinke, ki jih lahko imata prošnja za brezplačno pravno pomoč in postopek, ki ga ta sproži. Drugače povedano, vprašati se je treba, ali ima lahko postopek, ki se začne s tako prošnjo, enake učinke kot začetek postopka „v glavni stvari“, da bi se štelo, da med postopkom, ki se je začel s to prošnjo, in postopkom „v glavni stvari“ obstaja funkcionalna enotnost oziroma da navedeni postopek ni samostojen v razmerju do postopka „v glavni stvari“.

62. V teh okoliščinah je treba, na prvem mestu, preučiti vsebino prošnje za brezplačno pravno pomoč, na katero se opirata nemška vlada in tožeča stranka iz postopka v glavni stvari, da bi se za to prošnjo štelo, da spada pod pojem „pisanje, ki je enakovredno“ pisanju, s katerim se začne

41 Člen 114(1) ZPO.

42 Člen 117(1) ZPO.

43 Člen 118(1) ZPO.

postopek. V zvezi s tem je gotovo, da mora navedena prošnja vsebovati povzetek elementov spora in navedbo dokaznih sredstev, priloženih v obliki osnutka. Zato je ta postopek do neke mere, kot v bistvu trdi nemška vlada, podoben oziroma povezan z uvedbo postopka „v glavni stvari“.

63. Vendar ima navedba teh elementov v osnutku, priloženem k prošnji za brezplačno pravno pomoč, namen, ki je povsem drugačen od namena navedbe teh elementov v pisanju, s katerim se začne postopek „v glavni stvari“ v dobesednem pomenu besede, in sicer v tožbi. Ti elementi morajo namreč sodišču, ki odloča o prošnji za brezplačno pravno pomoč, omogočiti, da ugotovi, ali so izpolnjeni pogoji glede zadostnih možnosti za uspeh, in ali ukrep, ki je predviden po odobritvi te pomoči, ne pomeni zlorabe. Po drugi strani pa utemeljenost „vsebine“ predvidene tožbe ni analizirana in ni sprejeta nobena „vsebinska“ sodna odločba glede pravic in obveznosti strank.

64. Logično je, da predstavitev teh elementov preživninskemu upravičencu nikakor ne nalaga obveznosti, da jih mora dosledno upoštevati, če se po odobritvi brezplačne pravne pomoči odloči, da bo začel postopek „v glavni stvari“. Zato se lahko vsebina zahtevka v zvezi s preživninskimi obveznostmi v zadnjenavedenem postopku razlikuje od tiste, ki je navedena v prošnji za brezplačno pravno pomoč.[44] Poleg tega bo glavna preučitev prošnje za brezplačno pravno pomoč osredotočena zlasti na analizo osebnega in finančnega položaja prosilca za brezplačno pravno pomoč, saj je cilj postopka dodelitve brezplačne pravne pomoči zagotoviti enakost v smislu pravnega varstva in zagotoviti, da lahko posamezniki, ki nimajo finančnih sredstev, uveljavljajo svoje pravice pred sodiščem

65. Vendar v takih okoliščinah učinkov možnosti, ki jo ima nasprotna stranka po nemškem pravu, da predstavi svoje stališče glede izpolnjevanja pogojev za dodelitev brezplačne pravne pomoči, po mojem mnenju ni mogoče enačiti s tistimi, ki bi izhajali iz uveljavljanja pravice do obrambe v okviru postopka „v glavni stvari“, in sicer zato, ker imata ti dve vrsti postopkov različen namen.[45] Postopek za dodelitev brezplačne pravne pomoči se namreč v ožjem smislu in ne glede na postopkovno posebnost nemškega prava enostransko nanaša le na prosilca. Zato navedeni postopek nima nobenega učinka na nasprotno stranko.

66. Na drugem mestu, preučiti je treba posledice načinov predložitve prošnje za brezplačno pravno pomoč, in sicer obvestitev nasprotne stranke v zvezi z vložitvijo te prošnje, skupaj z osnutkom predloga za spremembo preživninskih obveznosti, namreč načinov predložitve, na katere se nemška vlada in tožeča stranka iz postopka v glavni stvari sklicujeta v podporo pritrdilnemu odgovoru na vprašanje za predhodno odločanje. V tem primeru, kot je bilo pojasnjeno na obravnavi, ne gre za vročitev v ožjem smislu, ampak zgolj za neformalno obvestitev nasprotne stranke.

[44] Nemška vlada je na obravnavi poudarila, da naj bi bil v primeru odobritve brezplačne pravne pomoči postopek „v glavni stvari“ omejen na to, kar je bilo navedeno v prošnji za brezplačno pravno pomoč. V zvezi s tem razumem, da se brezplačna pravna pomoč, dodeljena za predvideno tožbo v zvezi s preživninskimi obveznostmi, ne more uporabiti za tožbo, ki se na primer nanaša na varstvo okolja. Vendar se postavlja vprašanje, ali bi bila ta omejitev naložena tudi v primeru dopolnitve zahtevkov, spremembe zavezancev ali drugih podatkov, ki bi se v tožbi razlikovali od osnutka, v katerem je naveden predlog za spremembo preživninskih obveznosti, priloženega prošnji za brezplačno pravno pomoč, če preživninski upravičenec meni, da ima zaradi teh sprememb večje možnosti za uspeh, če bi vložil „glavno“ tožbo? Dvomim da bi bilo tako. Če pa bi se prošnja za brezplačno pravno pomoč – ki ji je zahtevek za spremembo preživninske obveznosti, ki bo formalno predložen v primeru dodelitve te pomoči, priložen le v obliki osnutka – štela za pisanje, ki je enakovredno pisanju, s katerim se začne postopek, kako bi bilo potem treba obravnavati te spremembe? Ali bi se zanje štelo, da spreminjajo to pisanje? Če je odgovor pritrdilen, kako bi jih bilo treba obravnavati v postopku v „glavni stvari“? To je le nekaj primerov praktičnih težav, ki bi nastale, če se prošnja za brezplačno pravno pomoč opredeli kot „pisanje, ki je enakovredno“ pisanju, s katerim se začne postopek.

[45] Na splošno ni izključeno vprašanje, ali je dejansko mogoče govoriti o nasprotni stranki v takem postopku, ki se nanaša na prošnjo za brezplačno pravno pomoč, saj zoper to stranko ni bil vložen noben zahtevek. Kljub temu pa, tudi če je v okviru postopka za dodelitev brezplačne pravne pomoči treba to nasprotno stranko obravnavati *in futurum*, ji ta status po mojem mnenju ne daje nobene procesne pravice, ki bi njen položaj približala položaju prave tožene stranke v smislu kontradiktornega postopka „v glavni stvari“.

67. Taki načini predložitve prošnje za brezplačno pravno pomoč pa ne omogočajo, da bi se tej prošnji priznali učinki, ki so enakovredni učinkom, ki jih ima uradna komunikacija z vročitvijo pisanja, s katerim se začne postopek. Nasprotno, nemška vlada in tožeča stranka iz postopka v glavni stvari poudarjata tudi drugačno naravo teh učinkov, in sicer, da je namen predložitve prošnje za brezplačno pravno pomoč omogočiti nasprotni stranki, da predstavi svoje stališče glede izpolnjevanja pogojev za dodelitev brezplačne pravne pomoči glede na prošnjo, vloženo v tem smislu. Cilj vročitve pisanja, s katerim se začne postopek, pa je zagotoviti spoštovanje pravice do obrambe, ki jo ima druga stranka v sporu.

68. Zato je ugotovitev – da učinkov možnosti, ki je določena v nemškem pravu in na podlagi katere lahko nasprotna stranka predstavi svoje stališče glede izpolnjevanja pogojev za ugoditev prošnji za brezplačno pravno pomoč, ni mogoče enačiti z učinki, ki jih ima pisanje, s katerim se začne postopek „v glavni stvari“ – še toliko bolj nujna v zvezi z načini predložitve prošnje za brezplačno pravno pomoč.

69. Na tretjem in zadnjem mestu, kar zadeva predložitev prošnje za brezplačno pravno pomoč sodišču, se mi zdi, da je pristojnost sodišča načeloma izčrpana, ko izda odločbo o ugoditvi ali zavrnitvi te prošnje. Preživninski upravičenec mora namreč za pridobitev sodne odločbe o „vsebini“ zadeve pred sodiščem vložiti zahtevek, ki se razlikuje od prošnje za brezplačno pravno pomoč. Preživninski upravičenec iz postopka v glavni stvari je sicer res začel postopek glede vsebine zadeve. Vendar je treba opozoriti, da oseba, ki pridobi brezplačno pravno pomoč, po pridobitvi te brezplačne pravne pomoči ni dolžna začeti postopka „v glavni stvari“.[46] Začetek postopka „v glavni stvari“ je v vsakem primeru odločitev te osebe, ki je po svoji naravi negotova.

70. V teh okoliščinah obstoj povezave ali podobnosti med postopkom za pridobitev brezplačne pravne pomoči in postopkom „v glavni stvari“ sam po sebi ne zadostuje za ugotovitev, da naj bi se drugonavedeni postopek začel že s tem, ko se je v zadevni državi začel postopek za pridobitev brezplačne pravne pomoči. Učinki teh dveh postopkov so dejansko različni tako z vidika preživninskega upravičenca kot z vidika zavezanca.

71. V nasprotju s tem, kar trdi nemška vlada, s ciljem varstva preživninskega upravičenca, ki je cilj Uredbe št. 4/2009, ter z možnostjo izbire pristojnega sodišča – in posledično prava, ki se uporablja – ki jo ima preživninski upravičenec na podlagi te uredbe, ni mogoče ovreči ugotovitve, da prošnja za brezplačno pravno pomoč ni pisanje, ki bi bilo enakovredno pisanju, s katerim se začne postopek. Ob tem je treba priznati, da v tem primeru v nemškem pravu dejansko obstaja težava, da je preživninski upravičenec, ki nima finančnih sredstev, postavljen v položaj, ki je potencialno manj ugoden od položaja nasprotne stranke *in futurum*.

72. Kot ta vlada vsebinsko pojasnjuje, lahko možnost, ki je dana preživninskemu zavezancu, da zavzame stališče o utemeljenosti prošnje preživninskega upravičenca za brezplačno pravno pomoč, slednjemu odvzame možnost izbire pristojnega sodišča in posledično možnost izbire

[46] Lahko se na primer odloči, da bo postopek nadaljevala s sporazumno poravnavo ali da bo preprosto opustila kakršno koli tožbo.

prava, ki se uporabi.[47] Do takšnega položaja bi lahko prišlo, če bi ta preživninski zavezanec vložil tožbo „o vsebini“ zadeve, da bi izkoristil to, o čemer je seznanjen, pri čemer bi ga vodil namen, da obide izbiro preživninskega upravičenca, medtem ko je preživninski upravičenec zaradi pomanjkanja finančnih sredstev prisiljen počakati na odobritev brezplačne pravne pomoči, pri čemer razkrije svojo namero, da bo ob vložitvi navedene prošnje zoper tega preživninskega zavezanca morebiti vložil tožbo.

73. Vendar se zdi, da ta težava izhaja iz nemške zakonodaje, ki določa postopkovno posebnost glede možnosti, ki jo ima nasprotna stranka, da načeloma enostransko predstavi svoje stališče v postopku, ki se mora nanašati izključno na prosilca za brezplačno pravno pomoč kot edinega naslovnika odločbe o odobritvi ali neodobritvi te pomoči.[48]

74. V zvezi s tem se mi zdi, da je treba vzpostaviti določeno ravnovesje glede varstva interesov preživninskega upravičenca in preživninskega zavezanca, zlasti glede na posebnosti postopka za pridobitev brezplačne pravne pomoči. Pri odgovoru na vprašanje, ki ga je postavilo predložitveno sodišče, je treba namreč nujno pretehtati interese obeh strank v sporu. Res je, da ni izključeno, da zavezanec izbere postopkovno strategijo, katere namen je obiti izbiro preživninskega upravičenca glede prava, ki se uporablja, potem ko se je seznanil z namero zadnjenavedenega, da bo zoper njega vložil tožbo. Vendar tudi ob predpostavki, da je takšen pristop prepovedan z Uredbo št. 4/2009, iz nobenega elementa predloga za sprejetje predhodne odločbe ne izhaja, da bi zavezančevo ravnanje imelo goljufiv namen.

75. Poleg tega se zdi, da nemško pravo zagotavlja mehanizem za zaščito preživninskih upravičencev, ki veljajo za šibkejšo stranko, pred tveganjem, da nasprotna stranka uporabi postopek v strateške namene. Iz člena 77(1) FamFG namreč izhaja, da ima sodišče možnost, da nasprotni stranki ne omogoči, da zavzame stališče o izpolnjevanju pogojev za dodelitev brezplačne pravne pomoči, če se to iz posebnih razlogov izkaže za neprimerno. To varstvo pa bi po mojem mnenju omogočilo polni učinek ciljev Uredbe št. 4/2009.[49]

76. Vsekakor bi sprejetje nasprotnega stališča imelo pomembno praktično posledico, da bi se pravo Unije razdrobilo v prid postopkovnih pravil vsake posamezne nacionalne pravne ureditve, kar se mi ne zdi upravičeno niti z besedilom ali kontekstom člena 9(a) Uredbe št. 4/2009 niti

[47] V zvezi s tem je treba opozoriti, da Uredba št. 4/2009 določa alternativna merila glede pristojnosti, kar potrjuje uporaba prirednega veznika „ali“ po navedbi vsakega izmed njih v členu 3 navedene uredbe (sodba z dne 17. septembra 2020, Landkreis Harburg (Subrogacija javne institucije v pravice preživninskega upravičenca) (C-540/19, EU:C:2020:732, točka 29)), brez hierarhije (sodba z dne 5. septembra 2019, R (Pristojnost v zvezi s starševsko odgovornostjo in preživninsko obveznostjo) (C-468/18, EU:C:2019:666, točka 45). Ta merila torej preživninskemu upravičencu, kadar nastopa kot vlagatelj zahtevka, dajejo možnost, da zahtevek v zvezi s preživninsko obveznostjo vloži na podlagi različnih razlogov za pristojnost, ki so med drugim našteti v členu 3, točki (a) in (b), te uredbe, in sicer bodisi pri sodišču kraja, v katerem ima tožena stranka običajno prebivališče, bodisi pri sodišču svojega običajnega prebivališča. Poleg tega pomen te možnosti izbire, katere namen je zaščita preživninskega upravičenca, odraža Haaški protokol iz leta 2007, s katerim je Uredba št. 4/2009 po mnenju Sodišča tesno povezana (sodba z dne 7. junija 2018, KP, C-83/17, EU:C:2018:408, točka 49). Sodišče je torej razsodilo, da ta protokol preživninskemu upravičencu dejansko omogoča, da določi pravo, ki se uporablja za njegov zahtevek, s tem, da določa, da se prednostno uporablja pravo sodišča, pred katerim poteka postopek, in ne pravo države, v kateri ima običajno prebivališče, kadar zahtevek vloži pri pristojnem organu kraja običajnega prebivališča zavezanca (glej v tem smislu sodbo z dne 20. septembra 2018, Mölk, C-214/17, EU:C:2018:744, točki 31 in 32).

[48] Glede na izmenjavo mnenj, ki je potekala na obravnavi, se zdi, da ni mogoče izključiti, da je ta posebnost strogo značilna za nemško pravo. Vendar je to, kolikor mi je znano, povsem izjemen primer v pravnih sistemih držav članic. Kakor koli, to po mojem mnenju ne vpliva na dejstvo, da morajo države članice v okviru svoje nacionalne zakonodaje zagotoviti učinkovitost ciljev, ki jih zasledujejo uredbe Unije.

[49] Tako naj bi bilo zagotovljeno tudi izvajanje Uredbe št. 4/2009 v skladu s členom 24(2) Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, v skladu s katero se morajo pri vseh ukrepih javnih organov ali zasebnih ustanov, ki se nanašajo na otroke, upoštevati predvsem koristi otroka (glej v tem smislu in po analogiji sodbo z dne 16. julija 2015, A, C-184/14, EU:C:2015:479, točka 46).

s cilji Uredbe, ki so med drugim namenjeni zagotavljanju pravne varnosti na tem področju. Ravno zato Sodišče že dolgo poudarja pomen samostojne razlage določb o pravilih glede pristojnosti.

77. Zato menim, da prošnja za brezplačno pravno pomoč ni „enakovredno pisanje“ v smislu člena 9(a) Uredbe št. 4/2009. Te ugotovitve ni mogoče ovreči s trditvijo nemške vlade, v skladu s katero je vložitev te prošnje podobna vložitvi tožbe, in sicer zaradi njenega učinka zadržanja zastaranja. Namen zadržanja zastaranja, ki izhaja iz vložitve prošnje za brezplačno pravno pomoč, je namreč zgolj zagotoviti, da se osebam, ki nimajo finančnih sredstev, zaščiti pravica, da začnejo sodni postopek, in sicer v obdobju, potrebnem za izpolnitev ukrepov, ki omogočajo pridobitev teh sredstev. Povedano drugače, ta odložilni učinek se mi v takem položaju zdi obvezen, da se zagotovi enako obravnavanje oseb glede možnosti uveljavljanja njihovih pravic pred sodiščem.

78. Dodatno je treba opozoriti, da po nemškem pravu sodišče v primeru vložitve prošnje za brezplačno pravno pomoč lahko povabi stranke na obravnavo, če je verjetno, da bo dosežen sporazum. Vendar, razen če je tak postopek obvezen, kar pa po nemškem pravu očitno ne velja,[50] se ne sme dopustiti, da bi se učinki postopka za dodelitev brezplačne pravne pomoči izenačili z učinki postopka „v glavni stvari“, saj je uporaba tega postopka prepuščena presoji sodišča.

79. Pojasniti pa je treba, da mora nacionalno sodišče presoditi, ali je treba tako razlago nacionalnega prava sprejeti, saj Sodišče v skladu z ustaljeno sodno prakso ni pristojno za razlago nacionalnega prava države članice.[51]

80. Nazadnje, v zvezi s tem, ko predložitveno sodišče sprašuje Sodišče o posledicah opredelitve te prošnje za brezplačno pravno pomoč za preudarke, povezane s predložitvijo te vloge za pravno pomoč sodišču in ugotavljanjem njegove pristojnosti, je treba opozoriti, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso le nacionalno sodišče, ki odloča o sporu o glavni stvari in ki mora prevzeti odgovornost za sodno odločbo, ki bo izdana, pristojno, da ob upoštevanju posebnosti zadeve presodi potrebo po izdaji predhodne odločbe, da bi lahko izdalo sodbo, in tudi upoštevnost vprašanj, ki jih postavi Sodišču.[52] Zato brez poseganja v spornost mednarodne pristojnosti predložitvenega sodišča predlagam, da se na postavljeno vprašanje za predhodno odločanje odgovori tako.

81. Menim, da je treba na vprašanje za predhodno odločanje, ki ga je predložitveno sodišče postavilo Sodišču v tej zadevi, odgovoriti nikalno, in sicer tako, da prošnja za brezplačno pravno pomoč – ki ji je zahtevek za spremembo preživninskih obveznosti, ki bo formalno vložen v primeru odobritve te pomoči, priložen le v obliki osnutka – ni „enakovredno pisanje“ v smislu člena 9(a) Uredbe št. 4/2009.

[50] Glej po analogiji obvezni poravnalni postopek v sodbi Schlömp.

[51] Točka 34 sodbe HanseYachts.

[52] Točka 24 sodbe HanseYachts.

IV. Predlog

82. Glede na vse navedeno Sodišču predlagam, naj na vprašanje, ki ga je postavilo Amtsgericht Schleswig (okrajno sodišče v Schleswigu, Nemčija), odgovori tako:

Prošnja za brezplačno pravno pomoč, ki ji je zahtevek za spremembo preživninskih obveznosti, ki bo uradno vložen v primeru dodelitve brezplačne pravne pomoči, priložen zgolj v obliki osnutka, ni „enakovredno pisanje“ v smislu člena 9(a) Uredbe Sveta (ES) št. 4/2009 z dne 18. decembra 2008 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju sodnih odločb ter sodelovanju v preživninskih zadevah.